

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
AÇILIŞ KONUŞMASI**

**02 Haziran 2006
Sabancı Center**

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli basın mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. İçinde yaşadığımız günler, önümüzdeki yılları etkileyebilecek gelişmelere sahne oluyor. Bu gelişmeleri dikkatlice değerlendirmek, bazı önemli noktalarda eleştiri ve uyarı görevimizi yerine getirmek elzem gözüküyor.

Öncelikle, nasıl bir ekonomik tablo ile karşı karşıya olduğumuza kısaca bakalım:

ABD’de faizlerin, enflasyon artışı riskine karşı % 5’e çıkarılmasıyla, “yükselen pazar ekonomileri”nden fon çıkışı başladı. Türkiye’yi de etkisi altına alan bu akım, iki hafta içinde YTL’nin ve borsa endeksinin yüzde 20 civarında değer kaybetmesine yol açtı.

Analistler, dünya piyasalarındaki dalgalanmanın durulması ertesinde yeni dengenin farklı düzeyde kurulacağını, eski dengelere geriye dönüşün söz konusu olamayacağını belirtiyorlar.

Bu öngörünün doğrulanması halinde Türkiye ekonomisi de enflasyon beklentilerini yukarı, büyüme beklentilerini aşağı çekmek zorunda kalacak. Büyüme, enflasyon ve faizle sınırlı kalması mümkün olmayan bu değişimin etki alanına, ithalattan yatırıma, istihdamdan bölgesel kalkınmaya, dış borçtan açık pozisyonlara dek pek çok önemli büyüklük girecek ve bunlara ilişkin rakamlar değişecek.

Kısacası, tüm hesapların yeniden yapılması, planların gözden geçirilmesi, zamanlamaların yeniden düşünülmesi zorunlu hale gelecek. Toplamda, nispeten olumsuz yöndeki değişikliklerin ciddi biçimde ağır basacağını söylemek de bir kehanet olmayacak.

Biraz önce Sayın Mustafa Koç’un da belirtmiş olduğu gibi, Türkiye, küresel planda yaşanan bu olumsuz gelişmelerden, AB ve IMF çıplarına rağmen, diğer yükselen pazarlara oranla daha fazla etkilenmiştir.

Bunun nedenlerini açıklamaya çalışırken, yalnızca yüksek cari açığımızın yarattığı risk beklentisini öne sürmek, yaşanan güçlü “kaçış”ı açıklamakta yetersiz kalacaktır. Dahası, uygulanması gereken politikaların belirlenmesinde yanıltıcı bir rol oynayacaktır.

Türkiye esas olarak, kısa vadede, siyasi istikrarını ve reformlarını sürdürebileceği konusunda piyasaların güvenini sarsmış olduğu için bu dalgalanmalardan bu kadar olumsuz etkilenmiştir.

Değerli üyeler,

TÜSİAD olarak 2005 yılı sonuna kadar, kamuoyu önünde, Türkiye ekonomisinin kaydettiği ilerlemeler, AB sürecinde elde edilen başarılar konusundaki takdirlerimizde cömert, karşı karşıya olduğumuz risklere işaret etme, eksikleri gösterme ve eleştirme konusunda da son derece temkinli davrandık. Hükümet temsilcileriyle çeşitli düzeylerde gerçekleştirdiğimiz temaslarda ise endişelerimizi açık bir biçimde dile getirdik.

Bu yolu seçmemizdeki temel neden, ekonomik ve siyasi istikrarın hassas dengeler üzerinde yükseliyor olmasıydı.

Aralık ayındaki Yüksek İstişare Konseyi’nden başlayarak tespit ettiğimiz eksikleri, yanlışları daha belirgin biçimde dile getirdik. Mevcut dengelerin korunabilmesi ve bu dengelere

yaslanarak yatırımı, üretimi artıracak, işsizliği, bölgesel gelişme eşitsizliğini azaltacak bir atılımın yapılabilme koşullarını her fırsatta tekrarladık.

AB ile ilişkilerimizde hükümette gözlediğimiz isteksizlik görüntüsünü ve ataleti eleştirdik. Gerek reformların tamamlanmasında gerekse uygulamalarda yavaş kalındığına dikkat çektik. Bir sanayi stratejisinden yoksun olmamızın müzakerelerde bizi zorlayacağını dile getirdik. Ekonomide rekabet gücümüzün artması, yabancı sermayenin daha yoğun biçimde doğrudan yatırımlara çekilebilmesi için alınması gereken tedbirleri sıraladık. Bütün bunları dile getirirken, en çok da siyasi istikrarın korunması üzerinde durduk.

Önümüze çıkan her fırsatta, “AB rotasında daha sağlam duralım, ülke gündemini Türkiye’nin kalkınması ile ilişkisi olmayan konularla işgal etmeyelim, siyasi istikrara zarar verecek tartışmaları tırmandırmayalım” dedik.

Genelde eleştirilere gösterilen tepkileri hepimiz biliyorsunuz. Yapılan her eleştiri “hükümete karşı düzenlenmiş bir komplo” olarak görüldü. Laiklik ekseninde cepheleşmelere yol açacağı ayan beyan belli olan konularla Türkiye’nin gündemi dolduruldu. Örneğin, eğitimde çağdaş Türkiye’nin ihtiyacı olan reformların içeriğini tartışmak yerine, dini referanslı konular gündeme taşındı. Ya da laiklik tanımı üzerine tartışmalar açıldı.

“Bizden olanlar ve olmayanlar” çizgisi her gün biraz daha derinleştirildi. O kadar ki, her partide, her hükümette ortaya çıkabilecek olumsuz görüntüler karşısında çoğunlukla tavırsız kalındı. Yıpranan ve yıpratılan isimleri, hangi kademede olursa olsun görevden uzaklaştırma yerine, onları her şeye rağmen koruma yoluna gidildi.

Yaşadığımız dünyada ve çağda, bütün bunların kendi içimizde olup bittiğini kimse düşünmesin. Hayır, bütün bu sözünü ettiklerimiz dünya medyasında da yankısını buldu. Türkiye’nin son üç yıldır yükselen itibarı yavaş yavaş erozyona uğramaya başladı. Bu da ülkemizle ilgili risk algılamasını olumsuz yönde etkiledi.

Değerli üyeler,

Bir süredir, siyasetin hassas konularının ekonomideki gidişatı olumsuz etkilemesinden endişe duyuyorduk. Tüm dünyayı etkisi altına alan dalgalanmalar, bizi diğerlerinden daha fazla sarsarken, hiç değilse, bu alanda ne kadar güven yitirmiş olduğumuzu somut olarak ortaya sererek, dolaylı bir fayda da yarattı.

Bu şok dalgasının ekonomide ne derinlikte bir iz bırakacağını henüz bilmiyoruz. Bunu tam olarak söyleyebilmek için, piyasaların durulduğundan emin olmamız lazım.

Ancak şunları kesin olarak söyleyebiliriz:

Makroekonomik dengeler değişikliğe uğrayacaktır. Bu nedenle istikrar politikalarının eskisinden daha büyük bir kararlılıkla sürdürülmesi gerekecektir.

AB yolunda kararlılıkla ilerleyeceğimizin tüm dünyaya ve iç kamuoyuna anlatılması, müzakere sürecinin topluma mal edilmesi, önemli bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor.

Beklentilerin doğru yönetilmesi, yaşadığımız örnekte de görüldüğü gibi, büyük önem taşıyor. Bu nedenle, gündem oluşturma konusunda daha itinalı, makroekonomik koordinasyon konusunda daha dikkatli olunmalıdır. Bağımsız kurum ve kurullara müdahale görüntüsü

vermekten titizlikle kaçınılmalıdır. Kamu hizmetlerinde gerçekleştirilen görevlendirmelerde liyakat ve yönetim ilkelerine yüksek itina gösterilmelidir.

DPT tarafından hazırlanan ve 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Plan Stratejisi'nin bir an önce detaylandırılarak uygulamaya sokulması, KOBİ'ler için özendirici politikalar oluşturulması, kayıt dışı ekonominin peşinin kovalanması, Güneydoğu için özel bölgesel kalkınma politikaları oluşturulması, büyük yatırımların Türkiye'ye çekilmesi şimdi daha fazla önem kazanmıştır. Bu plan stratejisi, doğru uygulamalara dönüştürülürse, bizi, 2014-2015 yıllarında AB üyeliğinin eşğine getirme kapasitesine sahiptir.

AB ile entegrasyona hazırlanan, 70 milyonluk nüfusunun yarıdan fazlasını gençlerin oluşturduğu bir ülkede yaşıyoruz. Ancak eğitim göstergelerimiz dramatik düzeyde gelişme hedeflerimizle çelişiyor. Nitelik açısından rekabet ettiğimiz ülke grubunun sonlarındayız. Artan eğitim harcamaları büyümeyi ve refahı desteklemiyor, hatta verimliliği dahi etkilemiyor. Bu yüzden eğitimi çağdaşlaştıracak, müfredatı yenileyecek, üniversiteleri geliştirecek, eğitimcileri eğitecek, sanayiye, hizmetler sektörüne gereken ara elemanı yetiştirecek, çağdaş okul öncesi eğitimi yaygınlaştıracak reformları hızla devreye sokmak zorundayız.

Bütün bu ihtiyaçlarımızın, laiklik tartışmalarının gölgesinde kalmasına izin vermemeliyiz. Laiklik, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurumsal yapısına ve tüm toplumsal hücrelerimize derinlemesine nüfuz etmiş ve özümsemiş bir yaşam biçimidir. Bu yüzden, zaman zaman dünya basınında dile getirilen endişelerin yerinde olmadığını, bu temel değerimizin değişikliğe uğramayacağını güvencesinin bizzat Türk insanı olduğunu da burada yeri gelmişken dile getirmek istiyoruz.

Değerli üyeler,

Konuşmamı tamamlamadan önce son bir noktaya daha değinmek istiyorum.

Bize göre, ekonomide son günlerde yaşadığımız bu dalgalanma erken seçimi de kesin olarak gündemden çıkarmıştır, çıkarmış olmalıdır.

Hem ekonomik hem de siyasi sorunlarla yüz yüze olduğumuzu düşünerek erken seçimi savunanlar şu noktayı göz ardı etmektedirler. **Tam olarak ne zaman durulacağını kestiremediğimiz bu dalgalanmanın yaratacağı etkilerin ekonomi içinde özümsemiş zaman alacaktır. Etkiler daha tam olarak hazmedilmeden, bir de seçim şoku yaşamak hedefleri içice bulanıklaştıracak ve ekonomide ciddi bir geriye dönüş tehlikesi yaratacaktır.**

Yani bir erken seçim, siyasi ve ekonomik sorunları daha da ağırlaştırmış olarak bir sonraki döneme taşıyacaktır. İhtiyacımız olan şey sorunları ertelemek değildir. **Türkiye, her sıkıştığında seçime başvuran bir ülke olmaktan çıkmalı, onun yerine toplumsal uzlaşma kültürünü geliştirmeli ve sorunlarına bu yolla çözüm bulmalıdır.** Bu, hükümetin, devletin, toplumun, hepimizin sorumluluğudur. **Toplumsal uzlaşma yolunda atılacak her adım hükümetin inandırıcılığını ve Türkiye'nin itibarını arttıracaktır.**

Türk iş dünyası olarak bu dönemde görevlerimizin bilincindeyiz. Yalnız elimiz değil, gövdemiz taşın altındadır. Bu ülkenin geleceğine inanıyoruz ve bu inancımız öncelikle kendimize olan güvenden kaynaklanıyor.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepimize teşekkür ederim.